

Dat er niemand was. Ze merkte het pas op de wc, tegenover de gate. Afgesloten van een teveel aan mensen, geluid, teksten op lichtgevende borden, in gewone en in Arabische letters. Cijfers met tijden die steeds opschoven, plaatsmaakten voor nieuwe tijden. De tijd raakte nooit op.

Ze moest nog plassen maar de wc trok zichzelf al door. En toen voelde ze het: dat er helemaal niemand afscheid was komen nemen. Even voorbij de paspoortcontrole, bij de security check, had ze zich in een reflex omgedraaid en gespannen lachend willen zwaaien. Ik ga nu echt, het is wel goed, ga nou maar. Ja, nog een luchtkus want jullie zijn zo belangrijk voor me. Het is niet erg, ik ben blij. Ik kan het aan dat ik jullie nooit meer zie, zelfs nu we doen alsof dat niet zo is. Dag, ja nu ga ik echt, da-ag. Een waas aan mensen had gezwaaid, alleen niet naar haar.

Ze had het niet anders gewild.

‘Miss Janera de Vries, immediate boarding please at gate F5.’

De hardheid waarmee haar naam de wc in rolde werkte vervreemdend. Ze had haar eigen naam nooit op die manier kunnen uitspreken, zoals een Hollandse dat zou doen.

‘Janera de Vries,’ mompelde ze tegen haar knieën. Het klonk heel anders. Zachte j, een v die tegen de w aanleunde. Ze drukte de laatste s tegen haar tanden, waardoor het als een lichte slis klonk. Haar accent was Engels, haar naam daarom zangerig.

Janera perste. Ze wachtte op een herhaling van haar oproep. Die kwam niet. Het vliegtuig zat blijkbaar niet echt op haar te wachten. Waarschijnlijk stond er al iemand in de buik van het vliegtuig vloekend haar koffer te zoeken. Die mocht ook eigenlijk gewoon achterblijven: ze verhuisde om opnieuw te beginnen, niet om haar verleden de toekomst in te slepen. Haar enige echt waardevolle bezit was haar afscheidsschrift. Ze viste het uit haar tas.

Op haar achtste was Janera begonnen met het documenteren van ieder afscheid. Ze verhuisde zo vaak en ontmoette zo veel mensen die ze na elke verhuizing meteen weer vergat. Eerst schreef ze alleen de namen op van de vrienden die naar hun afscheidsfeesten kwamen. Later ook die van kennissen, van een nachtwacht, een leraar, van de waakhonden, hun huisvarken of een insect zoals de tseetseevlieg, van bougainville, haar scholen, de koffievriendinnen van haar moeder, van dorpen die Burumburum of Wawa heetten en hoe het daar had geroken: naar open riolen of natte handdoeken. Of naar de zee. Naar de hete adem van een aankomende orkaan.

‘Miss...’ – deze keer aarzelde de stem – ‘... Adjoa Nkrumah travelling to Accra.’ Adjoa werd twee keer gevraagd of ze naar gate D54 kon gaan.

Janera bladerde door haar schrift. Haar handschrift leunde naar links. Dat impliceerde dat ze te veel terugkeek naar vroeger. Terwijl haar verleden een geleend avontuur was, ontstaan uit de verder weinig spectaculaire daad van haar vader om voor Shell te gaan werken. Zijn werk dicteerde waar ze naartoe verhuisden en wanneer: Curaçao, Venezu-

ela, Oman, Borneo, Engeland, Nigeria, Amerika. Janera's moeder ging daar als vanzelfsprekend in mee. Aan Janera en haar oudere broer werd nooit iets gevraagd.

Janera scheurde de eerste drie pagina's uit haar schrift, veegde daarmee haar billen af en stond snel op. Ze wilde meemaken hoe de namen weg werden gezogen. Deze keer trok de wc zichzelf niet meteen door. De verschillende kleuren inkt werden door haar plas opgezogen en vermengden zich tot een donkergrijs, kleurloos aftreksel van herinneringen.

'Miss De Vries travelling to Curaçao, you are delaying the flight. We will proceed to offload your luggage.'

Janera propte de rest van haar schrift in het klepje van de maandverbandcontainer. Ze trok de deur dicht en had de wc nog steeds niet horen doorspoelen. Haar herinneringen waren blijkbaar moeilijk te verteren. Het werd licht in haar hoofd.

'Ben je bang?' vroeg de man naast haar. Hij knikte naar haar handen die ze om de stoelleuning had vastgeklemd. Haar knokkels waren wit. Ze liet los.

'Nee,' zei ze. Deze keer niet. Normaal zou ze bij het inchecken hebben gevraagd om een stoel bij de vleugels. Janera had ooit bedacht dat bij het neerstorten in zee de vleugels af zouden breken en een drijvend vlot zouden vormen. Bij het versnellen op de startbaan voelde ze meestal haar vingers al niet meer vanwege de hyperventilatie. Soms raakte zelfs haar hoofd verdoofd van het geweld waarmee een vertrek werd ingezet. Slapen tijdens het vliegen was voor haar onmogelijk, want zodra ze haar ogen sloot flitste een beeld door haar hoofd, steeds weer: dat ze naar voren doken. De stoelriemen sneden in haar liezen, haar klieren schoten naar haar eierstokken. Niemand gilde omdat de druk van het vallen de longen tegen de strot duwde. Alleen het toestel

brulde, raasde steeds harder, steeds agressiever tot haar trommelvliezen knapten en het stil werd. Die stilte. Daar kon ze zich niet aan overgeven omdat ze niet kon accepteren dat ze dood ging. Daardoor werd de stilte zwaar.

Nu was het anders. Janera registreerde hoe ze bevrijd werd van een grijze mist die op de snelwegen drukte; hoe het toestel door een wolkenlaag schoot en ze onthaald werd op een serene, pastelkleurige vlakke die zich tot in het oneindige uitstreekte.

‘Ik heb er een hekel aan, aan vliegen,’ zei de man. Hij duwde zijn knieën tegen de stoel voor zich. Zijn elleboog vocht met die van Janera op de smalle stoelleuning. Hier had ze geen zin in, contact met een expat. Dat hij wel expat moest zijn had ze afgeleid uit de bootschoenen die hij zonder sokken droeg en de witte streep boven zijn oren waar altijd een zonnebril zat. Nederlandse expats waren er in elk tropenland en ze waren overal hetzelfde. Janera kende de types goed. Haar eigen vader was er officieel ook een, alleen scheurde hij niet in een jeep van barbecue naar bordeel. Haar vader was daar te chic voor, althans, dat wilde hij graag zijn. Eigenlijk had hij in de diplomatieke dienst thuisgehoord, vond hij. Janera zag hem eerder dominee worden. Haar vader vertaalde het chic doen in sober gedrag, zodat hij met een afkeurende blik naar de wereld keek. In gesprekken liet hij, wanneer het maar kon, de naam van een belangrijk iemand vallen: een minister met wie hij bevriend zou zijn, een bekende journalist, de consul-generaal in Istanbul. Wel woonde Janera’s familie zoals alle Shellfamilies in het Shellkamp. En wat haar vader gemeen had met expats was dat hij aan de luxe gewend was geraakt, daardoor niet meer kon aarden in het nuchtere Nederland. Janera’s moeder hield zich druk bezig met het organiseren van sponsorlopen, het voorzitten van de International Women’s Cabaret Club, of ze leerde de lokalen kaartlezen en sommen maken. Ze werd er zo goed in dat ze haar activiteiten als een sjabloon op elk nieuw

land toepaste. Volgens haar broer Hugo maakte het voor hun moeder niet eens uit waar ze woonden, als het maar heet was en er arme mensen waren die zij kon helpen. Dat zei hij dan alleen tegen Janera, nooit hardop. Hugo liep confrontaties uit de weg. Janera kon dat niet. Openheid wilde ze. Niet om te provoceren, maar vanuit de behoefte mensen, relaties, verhoudingen te begrijpen, misstanden op te ruimen. Maar dingen benoemen viel in haar familie nooit goed. Bijvoorbeeld als haar vader verbolgen was omdat een collega wel een auto met airco kreeg en hij niet. Dan vroeg Janera: ‘Maar hij is toch veel hoger bij Shell dan jij?’ Hij reageerde alsof Janera hem aanviel. ‘Zitten we eindelijk eens gezellig *en famille* aan het ontbijt, kom jij weer met je gezanik.’

Op een ochtend waren Hugo en hun moeder de ivoren servetringen aan het inspecteren voor een lunch, servetringen waar Hugo van had gewalgd. Ze luisterden naar Abba, roddelden fluisterend over de mensen die zouden komen. De intimiteit waarmee Vera een schijnbaar gefascineerde Hugo liet zien dat het echt ivoor was door er een aansteker onder te houden stoorde Janera. Janera legde Vera zijn opmerking voor over arme landen en vroeg of Vera zich zou vervelen in een westers land. Hugo haalde bestek uit een met fluweel ingelegde doos en deed een discopas op Abba. Janera’s moeder leek de vraag niet te hebben gehoord en vroeg aan Hugo: ‘Zingen ze nou *Dancing Queen, young and sweet of young and clean?*’

‘Sweet,’ zei Hugo

Misschien was het toeval, maar na Borneo kwamen ze in Londen terecht. Hun moeder zette haar liefdadigheidswerk wel voort, maar het viel niemand op. Er waren al zoveel stichtingen en organisaties bezig met ‘the homeless and the poor’. Dus ging Vera maar op djembéles, dat was tenminste bijzonder. Als het aan Janera had gelegen, waren ze in Borneo gebleven. Ze was acht geworden en begon een grotere wereld te ontdekken buiten het kamp. Hugo, die alles altijd

al kon omdat hij twee jaar ouder was, leerde haar in zee zwemmen. ‘Het zwembad is overzichtelijk, zo is het leven niet,’ zei hij. ‘De zee is elke dag anders. De luchten ook.’

Hij deed voor hoe ze dwars door een grote golf heen kon duiken en veilig aan de rustige achterkant zou uitkomen. Als de golf al ging breken, dan moest ze heel diep ademhalen, rustig ontspannen op de grond gaan zitten en losjes haar knieën vasthouden. ‘Gewoon over je heen laten komen,’ zei hij, ‘laat je meer rollen, anders breek je je nek nog. En rustig uit je neus blazen zodat er geen water in komt.’

Soms waren de golven net zo hoog als de palmbomen op het strand. De kracht waarmee ze over Janera’s hoofd kapot sloegen was vergelijkbaar met het geweld van een opstijgend vliegtuig. Het lukte haar niet te doen wat Hugo zei: loslaten. Daardoor hield ze er geschaafde dijen en blauwe heupen aan over. En zand in haar ogen, oren, mond, billen, onder haar nagels. Daarbij was ze lang voor haar leeftijd. Haar armen en benen voelden alsof ze een eigen leven leidden, haar hoofd kon haar lichaam niet altijd even goed aansturen. Dus hield ze haar armen om haar schedel in plaats van om haar knieën als de golf over haar heen viel.

Vaak bleef Hugo in de branding liggen, zijn gezicht in het zand. Janera rende dan naar hem toe, haar benen wiebelden als trekdop. Ze trok aan zijn arm. Het duurde altijd even voor hij haar leek te herkennen. ‘Zie?’ zei hij zonder enig gevoel in zijn stem. ‘Je komt wel op je pootjes terecht. En als het eng wordt verzijn je gewoon iets anders om aan te denken, als een film waar je zelf in meespeelt.’

De volgende keer dat ze onder water niet meer wist wat boven of onder was en er alleen nog maar zand leek te zijn, bedacht ze dat ze een kreeft was. Met haar klauwen verankerde ze zich aan de zeebodem, haar harde schil beschermde haar tegen pijn en haar ogen konden alle kanten op kijken zodat ze meteen wist waar de oppervlakte was.

Engeland bracht letterlijk afstand tussen Janera en haar broer. Hij werd naar Gayton House van Harrow Boarding School gestuurd en Janera ging naar Glendower Preparatory Girls' School in de stad. In de folder van de school stond: 'We prepare young girls for the outside world by teaching them to be confident and capable, ready to share their talents, to meet challenges and to make the most of their opportunities. Most of all, we teach them to believe in themselves.'

Janera wilde de zon achter de smog blijven zien. Dat lukte in het begin, maar na een jaar hield ze het niet vol 'anders te zijn'. De sprankeling gleed van haar spiegelbeeld af. Urenlang staarde ze naar het vreemde meisje dat naar haar terugkeek en zich een bekakt Engels accent had aangemeten. Ze was een nietszeggende mix geworden van haar vader en moeder. Donkerblond of lichtbruin, het kon allebei. Haar ogen waren niet groen, niet bruin, maar een beetje van alles. Onbestemd. Het was alsof ze er niet was.

Op haar elfde verhuisden ze naar Nigeria, waar de lichtknoppen weer aangingen. Haar haren kregen een rossige gloed, krulden door de vochtige warmte. Het felle licht haalde vooral het groen van haar ogen naar boven. Daarmee kreeg ze een dromerige in plaats van een vlakke uitstraling. Haar huid verkoperde. 'Je bent een zonnekind,' zei Hugo. Uit zijn opmerking concludeerde ze dat ze in de tropen hoorde.

Toen ze later rechten ging studeren besloot ze dat te zien als iets waar ze zo snel mogelijk doorheen moest komen. Haar studie was een investering voor later. Na haar studie zou ze weer naar de tropen kunnen. Terug naar haar geboorteland. Logischer kon niet.

'We halen de tijd in,' zei de expat. Hij leunde over Janera heen, keek uit het raam. Hij stonk uit zijn mond. Janera pakte haar boek, bladerde snel naar een willekeurige pagina: 'On the night before the slaughter of the whites...'

‘Vakantie?’ vroeg de man. Een stewardess liep voorbij. Terwijl Janera ‘nee’ schudde vroeg ze de stewardess of ze paracetamol voor haar had.

‘Griep,’ zei ze verontschuldigend en ze hoestte. Het werkte: de expat draaide van haar weg, richtte zich tot de stewardess. Hij vroeg de stewardess hoe lang ze nog moesten en nodigde haar uit de volgende dag te gaan waterskiën. Janera was aan de uitnodiging ontsnapt. Ze wist dat hij haar zou willen opnemen in zijn vriendengroep bestaande uit buitenstaanders, mensen die vanzelf weer weg zouden gaan: daar hoorde ze niet meer bij.

‘On the night before the slaughter of the whites was to begin, Naomi felt pangs of regret, for she could not bear to think of her fine young man with his throat cut.’ Janera wreef haar hand over de woorden alsof ze de geschiedenis van de Cariben geen geweld aan wilde doen bij het dichtslaan daarvan. Ze deed haar koptelefoon op en trok de deken die ze kreeg aangereikt over haar hoofd. Haar statische haren knetterden tegen haar hoofdhuid. Turbulentie speelde met het vliegtuig. Janera viel in slaap.

De vliegtuigdeur zwaaide open. Hete lucht sloeg een arm om haar schouders, leidde haar de trap af. Het licht was zo fel dat ze zwarte vlekken zag en haar evenwicht dreigde te verliezen. De wind raasde, beukte in op haar gezicht. Ze plantte haar voeten op het gebarsten asfalt, hield de trapleuning vast en wachtte daar een moment. De geur van het eiland was indringend als verse koffie, zoetzout als salmiak. Ze keek omhoog, naar de zachte kleuren van de lucht.

Dit is het dan, dacht ze. Als de stewardess haar niet had staan toelachen had Janera de grond gezoend om het moment te kunnen rekken.

Ze volgde de rest van de passagiers over de landingsbaan en ging in de rij voor *residents* staan. Ze bekeek de andere inwoners. Voor haar stond een witblonde tweeling van zes jaar. Hun vader zag eruit alsof hij door een rektafel was uitgerekt. Hij had slingerende armen en lange benen, een ingevallen gezicht onder een grote snor. Zijn vrouw – ze kon niet ouder zijn dan dertig – stond scheef, haar botten waren kromgetrokken van de reuma. Een van de kinderen las een vlinderboek. Het andere deed onophoudelijk het geluid van een schaap na. Achter haar duwde een man in een aubergine-

kleurige synthetische bloes tegen haar aan. Hij had het niet door omdat hij de gebruiksaanwijzing las van het horloge dat hij in het vliegtuig had gekocht. Hij rook naar goedkope aftershave en zwaar zweet. Janera wapperde haar paspoort voor haar neus.

‘Next!’ riep de douanebeambte. Ze keek vluchtig en geërgd naar Janera, alsof ze haar al tien keer had geroepen. Janera schoof haar paspoort op de balie. De ambtenaar staarde over Janera’s schouder. Ze mompelde iets.

‘Sorry, wat zegt u?’ Janera zocht oogcontact maar de douanebeambte fixeerde haar blik nu op haar lange nepnagels. Ze zuchtte diep. Haar blauwe bloes sprong bij haar borsten open. Ze had witte ringen onder haar oksels.

‘Wat komt u hier doen?’ vroeg ze.

‘Wonen. Werken,’ antwoordde Janera. Het klonk vragend. Haar paspoort lag onaangeraakt op de balie. Janera schoof het paspoort iets meer naar de beambte toe.

‘Wonen. Werken,’ de vrouw sprak met voluptueuze w’s. Ze duwde Janera’s paspoort terug, ‘dan wil ik eerst uw woon- en werkvergunning zien.’ De douanebeambte knikte naar een politieagent. Hij zette plechtig zijn pet op en kwam naast Janera staan. Janera zocht nu fanatieker oogcontact met de ambtenaar. Tevergeefs.

‘Sorry, ik begrijp u niet.’

De politieagent legde zijn hand op Janera’s schouder.

‘Señora,’ zei de douanier, ‘als u geen papieren hebt gaat u gewoon met hetzelfde vliegtuig terug naar huis. Daar gaat u wachten, *bon?*’ De douanier wees naar een ruimte achter de schuifdeuren die opengingen. Twee Latino’s – het moesten Colombianen zijn, of Venezolanen – leunden tegen elkaar. Een man en vrouw, allebei even klein en hoekig. Janera’s leeftijd. Ze sliepen. De vrouw had te grote lakschoenen aan. Haar handen waren gezwollen en gebarsten van het harde werken.

‘Next!’ riep de douanier.

De politieagent haakte zijn arm in die van Janera. Achter de beambte stond het vliegtuig. De zenuwen die Janera normaal bij het vliegen voelde overvielen haar alsnog. Janera sloeg haar hand op haar paspoort. Genoeg. Ze was niet voor niets aangenomen op een advocatenkantoor. Ze kwam hier niet om maar een beetje op het strand te liggen en achter een bar te werken. Nee, ze werd advocate. De douanebeambte zou nog spijt krijgen. Janera rukte haar arm los, fronste, duwde haar kin de lucht in en haar wijsvinger op de balie. ‘U kent het kantoor Martina, Van Boetzelaer en De Vroe?’ vroeg ze. Het klonk overdreven. De douanier haalde haar schouders op, rukte met haar hoofd richting schuifdeuren en riep nog een keer: ‘Next!’

De politieagent pakte nu wat steviger Janera’s arm, trok haar weg van de balie.

‘Dit kán gewoon niet, ik ben namelijk advocate...’ probeerde Janera, dan maar tegen de politieagent. Ze wist dat als ze opgefokt dreigementen zou uiten, ze verder van huis zou zijn. De agent leek onder de indruk van wat Janera zei want zijn greep verslapte. Hij keek naar de douanier. De douanier schudde afkeurend met haar hoofd. Ze legde iets aan de politieagent uit. Janera verstond alleen de Nederlandse woorden ‘buitenlander’ en ‘juiste papieren nodig’.

‘Maar ik ben hier geboren.’ Janera fluisterde en toch klonk ze schel.

‘Aisi?’ zei de douanier. Haar wangen lichtten op. Haar trots stond een lach in de weg dus schudde ze vol gespeeld ongelof haar hoofd terwijl ze Janera’s paspoort bekeek. Ze bladerde zo onbehouwen door het paspoort dat er vouwen in de lege pagina’s kwamen. De beambte klikte met haar tong en maakte een veeggebaar naar de politieagent, die terug naar zijn plek slofte. Eindelijk keek ze Janera aan. Ze had lichtblauwe ogen, de kleur van antivries. Haar ogen pasten niet bij haar zwarte gezicht.

‘Wat is uw achternaam?’

‘De Vries,’ zei Janera. De douanier deed alsof ze haar geheugen raadpleegde door naar het plafond te kijken.

‘Hm-m, De Vries. Van uw moeder, nò,’ zei ze.

‘Nee, mijn vader. Mijn moeder is Gijzel.’

De douanier knikte opzichtig, alsof dit de verklaring voor alle verwarring was. ‘Juist. Hoe lang bent u hier niet geweest?’

‘Vijfentwintig jaar,’ zei Janera. Haar handen trilden.

‘Vijfentwintig jaar.’ De beambte zuchtte diep en gaf Janera haar paspoort terug. Ze streek haar duim over Janera’s hand.

‘*Bo kas ta bo kas,*’* zei ze. Daarna keek ze over Janera’s schouder, zette weer een masker van desinteresse op en riep: ‘Next!’

Janera zocht naar een taxi. Haar ogen moesten zich aanpassen: het werd abrupt donker. Een jongen met veel krullen riep haar naam. Zijn spijkerbroek was bij de knieën versleten en onder zijn billen gescheurd. Er liepen zwarte vegen over zijn dijen. Hij had een automonteur kunnen zijn maar daar waren de nagels van zijn pink te lang voor. Hij was niet wit en niet zwart. Door zijn aan elkaar geplakte krullen had hij iets weg van de standaardsurfdude-twintiger. Tegelijkertijd was hij daar te alert voor; zijn lichaam energiek, zijn ogen zoekend, zijn rug en schouders gespannen alsof hij elk moment een aanval van achteren verwachtte.

‘Janera? Ja, toch?’

Hij sprak haar naam uit zoals zij dat deed. Ze zette haar koffer neer, deze viel meteen om. Haar rug was bezweet. Haar oksels ook. Haar ogen deden pijn van het samentrekken onder de felle zon.

‘Ja?’

Hij trok een strip kauwgom uit zijn zak, gaf haar er een. ‘Ik woon ook bij Claudia.’ Janera had op het prikbord bij het An-

* Een woordenlijst Papiaments-Nederlands is op blz. 223 opgenomen.

tillenhuis in Den Haag gezien dat Claudia kamers verhuurde. Ze had gebeld. De lijn had gekraakt en ze hoorde een echo, waardoor Curaçao ver weg klonk. Ze wilde niet vragen hoe hij wist dat zij Janera was. Blijkbaar straalde ze uit dat ze een buitenstaander was. Daar moest ze meteen iets aan doen.

‘Tijdelijk,’ zei ze tegen de jongen. Hij kwam traag in beweging, gebaarde halfslachtig naar de auto’s op het parkeerterrein.

‘Tijdelijke nieuwkomer,’ zei hij afwezig.

Janera volgde hem de straat over, praatte tegen de afbeelding van Che Guevara op zijn rug.

‘Ik bedoel tijdelijk bij Claudia. Ik ga zo snel mogelijk op zoek naar een eigen huis,’ zei ze.

De jongen liep naar een oude, grijze Mazda 323 zonder ramen, met zachte, dunne banden. De lak van de auto was mat geslagen.

‘Ik moest een taxi nemen toen ik hier aankwam. Die taxi-chauffeur had het de hele rit over politiek. Daar heb je toch echt geen zin in, in die shit. Je wilt niet gelijk vergiftigd worden met vastgeroeste ideeën, toch? Je bent maar even nieuw ergens. Heel even maar. Ik ben hier pas drie maanden en kan nu al niet meer als nieuweling kijken. Dus ik hoop dat via jou weer even te doen.’

Hij trok de achterbak open, wierp zich puffend van hitte tegen de auto aan terwijl Janera haar koffer erin duwde.

‘Vertel, hoe ziet het eruit? Wat valt je op?’

Zijn accent was een mengsel tussen Noord-Hollands en zichzelf aangeleerd Antilliaans. Hij legde de klemtoon in zijn zinnen andersom, sprak voor in de mond met zijn tong tegen zijn gehemelte in plaats van uit de kaken. Hij bekeek haar alsof hij naar zee stuurde en dolfijnen hoopte te zien: een blik vol verwachting. Zijn ogen waren zo zwart dat Janera er geen pupillen in kon ontdekken.

‘Waar kom je vandaan?’ vroeg ze.

‘Ben ik het enige wat je ziet? Kijk om je heen.’ Hij zwaaide naar een heuvel achter hem die bestrooid was met vuil. Een vervaald, geel bord stond tussen de dorre struiken: BON BINI.

‘Dat alles vervallen is,’ zei ze en ze sloeg de achterbak dicht. Ze veegde haar handen af, stak er een naar hem uit en zei: ‘En dat het niet uitmaakt. Het maakt niet uit dat alles vervallen is.’

Hij lachte, legde zijn hand slapjes in die van haar, een gebaar van acceptatie. Zijn hand was zacht en plakkerig.

‘Randal,’ zei hij, ‘ik ben aan het vervellen maar niet vervallen.’

Ze installeerden zich in de auto. Zijn stoel stond helemaal naar achteren, hij lag haast achter zijn stuur. De kleffe bekleiding plakte tegen Janera’s benen.

‘Waar kom jij dan vandaan?’ vroeg Randal.

Janera moest daarover nadenken.

‘Hier,’ zei ze.

Randal reageerde nauwelijks, toeterde en zwaaide druk naar een inhalende Jeep waarin duikflessen achterin stonden en wazig kijkende blanke twintigers zaten. Hij stak zijn duim op, zij deden hetzelfde.

‘Janera,’ zei hij, ‘laat me raden: je vader is Jan en je moeder Vera.’ Hij keek haar even aan.

Ze knikte.

‘Nee, dat meen je niet? Echt?’ vroeg hij.

Janera keek weg.

‘Heftig,’ besloot hij.

‘Jij bent van hier?’

Hij lachte. Zijn gebit was groot. Rechte, vierkante tanden die grauw waren geworden van te veel sigaretten, koffie en goedkope wijn.

‘Ik ben in *Hulanda* opgegroeid. Geboren zelfs.’

Hij was dus meer Nederlands dan zij, terwijl hij zwart bloed had en zij niet. 'Mijn moeder is zwart. Mijn vader wit. Meestal is het andersom natuurlijk. Maar *sua*. Ik ben wat ik ben. Een ontzettende Hollander.' Hij was het blijkbaar gewend dat hij zich een plek moest toe-eigenen. Dat was Janera in Nederland niet gelukt. Ze had er niet lang genoeg gewoond. De enige conclusie die ze over Nederland wist te trekken was dat de ogenschijnlijke gelijkheid in Nederland een dekmantel was. Een dun laagje vernis. Accent, achternaam, woonplaats, beroep van vader, woordkeuze telden allemaal mee bij het bepalen van wie je was of waar je bij hoorde. Dat Janera overal had gewoond paste in geen enkel hokje, was verwarrend voor de Nederlander omdat ze verder wel Nederlands was van bloed, van achternaam, van afkomst. Ze moest Nederlands zijn. En daarmee werd het meest wezenlijke stuk van Janera genegeerd.

Randal duwde zijn voet op het gaspedaal. De wind raasde zo hard door zijn open auto dat ze niet meer konden praten. Janera vond het prima. Ze had niet meteen iets met Randal, begreep niet waarom hij haar had opgehaald. Hij was in alle opzichten haar tegenpool. Hij speelde de rol van ongebonden vrijbouter, had een 'ik zie het wel'-houding aangenomen. Zij kwam juist voor het serieuze werk. Ze ging het anker uitgooien, carrière maken en richtte zich op de toekomst.

Ze reden langs onafgebouwde en verlaten huizen, afgewisseld met een getraliede toko, verbleekte reclameborden, betonblokken, vuilnis, een stilstaande auto waaruit een blikkerige salsa uit kapotte speakers raasde. Randal knipperde opgefokt met zijn lichten naar alle tegenliggers die met groot licht reden.

'*Koño*,' riep hij. 'Focking Antillianen ook, denken alleen maar aan zichzelf. Le-vens-ge-vaar-lijk.'

Er liepen weinig mensen op de stoep. Het was geen aangelegde stoep, het asfalt hield gewoon op. Tl-licht, kapotte

straatlampen, de geur van patat en uitlaatgassen van olie lekkende auto's verdrongen het zilt van de tropen. Wel wist een klamme sensualiteit stand te houden tussen het geweld van geuren. Janera strekte haar arm uit de auto, alsof ze het kon vastpakken. Ze hield nu al van al deze onvolmaaktheden, het eiland was tenminste eerlijk: de lelijkheid was oprecht, net als de hardheid waarmee de weg haar steeds dichterbij de schoorstenen van de olieraffinaderij bracht, die de zwarte nacht met witte rook bedekten.

Een stroperige geur drukte op het zachte gebied in haar hals daar waar haar nek ophield maar haar kaak nog niet begon. Janera hoestte. Randal trok zijn T-shirt over zijn mond. Hij wees naar de raffinaderij in de verte, de Isla, en vroeg: 'Bon bini na nos isla inútil, weet je wat dat betekent?'

Janera knikte: het was de naam die de Spanjaarden aan Curaçao hadden gegeven nadat ze het eiland in de vijftiende eeuw hadden ontdekt.

Maar Randal zei, 'dat ze aan het affakkelen zijn. Te veel gas in de catcracker, dus extra veel rook.'

De geur was zoetig, niet eens zo vies. Maar het vervloog niet en bleef aan haar plakken. Janera kon zich niet voorstellen dat het ook zo had gestonken toen haar vader er vijftienvijftig jaar geleden had gewerkt. Ze bekeek de dikke vette sterren die boven de Isla aan de zwarte hemel hingen. Haar buik zou vast licht geven als ze er een plukte en opat. Ze zou glitters spugen. Ze steeg zomaar de auto uit. Omhoog, steeds hoger schoot ze de lucht in. De sterren renden van haar weg en draaiden als lichtflitsen om haar heen. Een dof-klap.

'Wakker worden, hé lady...'

Ze stonden stil. Randal had haar deur opengetrokken.

'Je hebt een vette jetlag,' zei hij en liep gehaast naar de kofferbak. 'Ik moet werken. Barman, hè.'

Janera trok zichzelf uit de auto. Randal presenteerde haar

het huis van Claudia: een mintgroen huis op een kale kavel. Het dak liep aan de ene kant scherper omlaag dan aan de andere, zoals bij een Zwitsers chalet. Weer zei hij: 'Bon bini na nos isla inútil.' En liet haar na twee keer toeteren achter.

Welkom op ons nutteloze eiland.

Een golden retriever smeed zich tegen het hek. De hond leek uit het niets omhoog te springen. Janera trok haar hand net op tijd terug. Had ze even gearzeld dan was ze haar hand kwijtgeraakt. Deze hond was niet de kwispelende allemansvriend die zijn soort kenmerkte. Het was een vals monster in goudkleurige schaapskleren met maar één doel: Janera aan stukken scheuren, zijn tanden in haar nek zetten, haar bloed drinken, haar hart kapotbijten. Ze haatte honden. En deze haatte haar.

De hond was zo hoog gesprongen dat hij achteroverklapte en op zijn rug viel. Janera rende de straat op en zag hoe hij zich driftig op zijn zij wierp, zijn poten schrap zette om in dezelfde beweging weer een aanloop naar het hek te nemen. Ze voelde paniek bij het besef dat hij eroverheen kon springen. Ze moest van haar kwetsbare positie op de lege straat weg, en snel, maar zag in de haast alleen een Amerikaanse brievenbus op een verrotte paal. Ze greep in een reflex de brievenbus, trok aan de paal. Dan kon ze er de hond mee neerslaan, zoiets. Ze dacht niet meer na.

'Flash!' hoorde Janera van wat voor haar als heel ver weg klonk. 'Hierrrrrrrr,' de stem was luid, duidelijk en streng. Een geblondeerde vrouw van net boven de dertig stond als een caesar op haar *pòrch*; ene hand in haar zij, haar andere hand naar de grond wijzend. De tanden van Flash verdwenen voor de helft onder zijn lippen. Maar hij ontspande niet en zijn nekharen bleven omhoog staan. Hij had kale plekken op zijn rug en poten.

'En nu!'